

Seeing Spiritual Sights

Parasha Yisro 5784

EXODUS

PARASHAS YISRO

20 / 14-20

bear false witness against your fellow.

¹⁴ You shall not covet your fellow's house. You shall not covet your fellow's wife, his manservant, his maidservant, his ox, his donkey, nor anything that belongs to your fellow.

¹⁵ The entire people saw the thunder and the flames, the sound of the shofar and the smoking mountain; the people saw and trembled and stood from afar. ¹⁶ They said to Moses, "You speak to us and we shall hear; let God not speak to us lest we die."

¹⁷ Moses said to the people, "Do not fear, for in order to elevate you has God come; so that awe of Him shall be upon your faces, so that you shall not sin." ¹⁸ The people stood from afar and Moses approached the thick cloud where God was.

2 15. ראיים את הקולות — *Saw the thunder*. Since the verse says that all the people saw — and elsewhere we are told that they all heard and answered — the Sages derive that all blind, deaf, and mute people were miraculously healed. *Gur Aryeh* explains that the Torah is perfection itself, and it is fitting that anyone who attaches himself completely to the Torah, as Israel did at the time of the Revelation, should be cured of all physical imperfection. * Although thunder is an invisible sound, the nation was able to see it (*Rashi*). This implies that at the Revelation the people transcended normal limitations of the body. Jews rose to the level where they had superhuman comprehension; so they could see what is normally heard.

4 THE INSIDE STORY - R. Tauber

Thirty-three centuries ago, the entire Jewish nation—some three million men, women and children—and the souls of all Jews yet to be born, witnessed the revelation of G-d at Mount Sinai. Two of those present, Talmudic sages Rabbi Akiva and Rabbi Ishmael (who lived their physical lives in the second century CE) were to offer somewhat differing accounts of the experience.

One difference between them concerns the manner in which the revelation at Sinai was perceived by our senses. After recounting the Ten Commandments the Torah relates: "And all the people saw the sounds and the flames and the mountain smoking; the nation saw and trembled, and stood afar."

➔ What does it mean that they "saw the sounds"? According to Rabbi Akiva, the manner in which we perceived the sights and sounds of Sinai was radically different from the way in which such stimuli are ordinarily assimilated. Our senses of sight and hearing reversed their roles—we "saw what is [ordinarily] heard, and heard what is [ordinarily] seen." Not so, says Rabbi Ishmael. At Sinai, we experienced the greatest divine revelation of all time in the same manner in which man ordinarily relates to reality: we "saw what is seen and heard what is heard." The word "saw" in the verse refers to the "flames" and the "smoking mountain" mentioned later in the sentence.

5a But both interpretations of the verse raise as many questions as they answer. Regarding Rabbi Akiva's description of an extraordinary transmutation of our senses, we can only say: Amazing, but why? We know that, as a rule, the Creator is loath to suspend the natural order of things: miracles are rare, and come only to achieve a specific end.³ How would Rabbi Akiva explain the purpose for such a nature-trouncing feat?

As for Rabbi Ishmael's view, it raises the question as to what this verse is coming to tell us in the first place.

אזנים פרשת יתרו כ לתורה קצב

5-b ואת הכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים. מכיון שהפועל "ראים" סמוך אל דבר שאינו נראה — "קולות", — עלינו להחליט א' משני אלה: או שבשעה שפסקה "וזהמת הנחש" מהם, בשעת מ"ת, השיגו בראי' מה שהאדם החוטא משיג רק בשמיעה. וראו את הקולות; או שהקולות היו משונים ומלווים להבות אש (קול ה' הוצב להבות אש) והי' נראים לעיני.

The Torah has already described the thunder, the shofar blast, the lightning, the fire and the smoke which accompanied G-d's descent upon Sinai.⁴ Need we be told that the people of Israel saw these sights and heard these sounds?

TWO DIFFERENCES

As tools of perception, sight and hearing differ in two significant ways.

Sight is an extremely "physical" experience: we see the thing itself—its mass, its immanence, the brute fact of its being. Hearing, on the other hand, registers stimuli of a more "metaphysical" nature. We see a wall, but we hear music, emotional inflections, ideas. This is even more so regarding the other meaning of "to hear" which is "to comprehend" (in Hebrew, the word *shemi'ah* means both "hearing" and "comprehension"). We hear and understand things that are too ethereal to be captured by the physical eye.

A second difference is the manner in which sight and hearing affect us, the extent to which they impress their findings upon our mind and heart. Sight is the most convincing of faculties: once we have seen something with "our own eyes," it is virtually impossible for other sensory evidence or rational proofs to refute what we now know. On the other hand, hearing and comprehension are far less vivid impressers of the information they convey. They will convince us of certain truths, but not as unequivocally as do our eyes. What we hear and understand are facts which have been "proven" to us; what we see is reality.

act—even if he is convinced that they are telling the truth—he can still maintain the proper distance to objectively consider the other factors which may absolve the accused from guilt. But when he himself sees what happened, the fact of the accused's criminal deed is not only known but also real to him, making it extremely difficult for him to override this unequivocal reality with logical considerations.]

These two differences between sight and hearing are interconnected. We are physical beings inhabiting a physical reality. The physical is real to us, while the conceptual and metaphysical are foreign and insubstantial. So sight, which perceives physical objects, is definitive and absolute, while the intangibles perceived via the ear and mind are, at most, "proven facts," ever subject to reassessment and reconsideration.

8 GIVEN OR PROVEN

The story is told of the mystic who tells the philosopher: "Do you know the difference between you and me? You are constantly thinking about G-d, while I am forever thinking about myself."

The philosopher was very pleased with the compliment. But one day it dawned on him what the old sage had meant. The philosopher is convinced that he, the thinker, exists, and doesn't give it a second thought. So he ponders the existence of G-d: Does G-d exist? What is G-d? How does His existence affect us? To the mystic, however, G-d is the very essence of reality. But where does that leave us? What possible legitimacy can our finite and transitory existence have within the all-transcending, all-pervading reality of G-d? The divine truth a given, the mystic ponders his own subjective reality: Do I exist? What significance, if any, is there to my existence? Why do I exist?

9

This is what Rabbi Akiva means when he says that at Sinai we "saw what is heard, and heard what is seen." Ordinarily, it is our physical existence that is "seen" and real to us. Of course, we understand that all this has a Creator and a purpose. There is proof of it in the majesty and complexity of the universe; every throb of life bespeaks it and every stirring of conscience in the soul of man. But this higher reality is merely "heard" in our world—deduced, sensed, even experienced—but never perceived with the unequivocal realness of sight. To us, reality is the physical; everything else is merely a concept.

But not at Sinai. At Sinai our eyes were opened: we "saw the G-d of Israel." We saw what is heard, what is ordinarily abstract and "spiritual." And we heard what is seen: our formidable world, so real and tangible, was suddenly a distant echo, a concept. For if G-d is Reality, if the essence of existence is the infinite and omnipresent divine truth, what is our world? Just an illusion? But no, there must be a world—otherwise, what is the significance of creation? Of the Torah and its commandments? All this tells us that our world does exist—it proves it to us. What is ordinarily a given is now a substantiated theory...

HOLDING GROUND

Rabbi Ishmael disagrees. As he sees it, the revelation at Sinai did not come to turn our natural reality upside down. The function of Torah is not to overwhelm and negate our world but to enable us to deal with it, on its own terms, and uncover its potential to reflect the goodness and perfection of its Creator.

This, maintains Rabbi Ishmael, is an even greater miracle than for the material reality to evaporate the moment

G-d introduces Himself. That would be the most obvious and "natural" thing to happen. But at Sinai we achieved an even greater feat: we held our ground. Faced with the very essence of G-d, we refused to make this an other-worldly experience, a refutation of our finite and subjective existence. Instead, we insisted on applying the revelation to our reality. We saw and heard G-dliness, but on our terms, seeing what is seen and hearing what is heard. The physical remained real and the spiritual remained abstract, and both were permeated with the vision of their divine essence and purpose.

תורת יתרו מהר"י

וכל העם רואים את הקולות וגו' וירא העם ויגעו ויעמדו מרחוק. ערש"י. ממכילתא רואים את הנשמע שא"א לראות במקום אחר, ונל"פ צלופן אחר, דהנה צמלרים הרי היו צניבים וציאוס, אהרן ה' נביא וכן עמרם נביא ה', ומאז ע"י יליאת מלרים וקריעת ים סוף כבר צאו לירי הכרה בייחוד שמו יתברך, וזכו כבר למדרגת אמונה ד' כמו שהתורה עלמה מעידה עליהם, ויאמינו בה' וצמשה עבדו, אלא שה' כ"ז רק צנחית שמיעה, שרק מחמת קולות דברי הנבואה והיד החזקה שעשה הקב"ה צמלרים וציאית מלרים

זכו לזה, אצל עכשיו צמטמל הר סיני שאז ראו צניבים את יחודו ואחדותו ית"ש צעלונים וצתחוגים, אז ראו צניבים מה ששמעו קולות וציאית מאז, וזכי הכונה וכל העם רואים, ע"י שפתח להם הקב"ה ז' קריעים להראות להם יחודו ואחדותו, אז ראו צמו עיניהם ונתברר להם ע"פ ראי מה ששמעו עוד מקודם את קולות דברי נבואה מפי וציאיתם, והנה אחרי שצא האדם להכרה ברורה וחזקה בגדולת הבורא ית"ש, אז מתחיל חיב מהכרת פחיתות ערך עלמו, ומכיר שגם אחרי כל מעשיו הגאים שעשה כל ימי חייו עודנו עומד מרחוק, וזכו שקיים הפסוק אחרי שראו צמו עיניהם את הקולות ששמעו מפי וציאיתם, וירא העם ויגעו, כלומר חרדו מפחיתות עלמם נגד הדר קדושתו ית"ש, ויעמדו מרחוק, כבית כי הם עדיין עומדים מרחוק.

IN THIS WEEK'S PARASHAH, THE TORAH CONTINUES ITS description of perhaps the most significant event in the history of the world, Kabbalas HaTorah. Regarding this epic turning point in the development of Klal Yisrael, the Torah cautions us, "Guard yourselves, lest you forget the events you saw with your own eyes."²⁵² The Ramban lists this warning as one of the six hundred and thirteen mitzvos.²⁵³

Why does the pasuk stress that we witnessed Kabbalas HaTorah with our own eyes? It would seem that the mitzvos we heard with our ears were even more significant than the awesome sight of Har Sinai burning like a fiery furnace, and hovering in the air over our heads.

The Torah tells us that when Bnei Yisrael received the Torah on Har Sinai, they "saw Hashem's voice."²⁵⁴ Our Sages explain that they could see the sounds and hear the sights.²⁵⁵

The depth of this teaching can be understood in light of Rav

Chaim of Volozhin's observation, that of all our senses, there is none as descriptive as sight. The other senses can sometimes deceive, but once a person has seen something with his own eyes, he has no doubt at all of its veracity.²⁵⁶ Therefore, for the majority of mankind, sight is the most significant of the five senses. "Seeing is believing," as people are wont to say.

However, Bnei Yisrael value the tradition we have received from the words of our forefathers, even more than our own sense of sight. For example, we cannot see Hashem, as the pasuk states, "Man cannot see Me and live,"²⁵⁷ yet we are so certain of His existence that the Rambam writes, "Everything that exists in Heaven and earth, and all that is between them, have no existence other than what they draw from the ultimate truth of His own existence."²⁵⁸

What is man if not the breath of life that Hashem has blown into his lungs? This breath of life, the immortal soul, cannot be seen. Nor can we see the angels that constantly circle the world, doing Hashem's bidding. Yet we have no doubt at all of their existence, having received a tradition in an unbroken chain from generation to generation. For this reason, the Ramban²⁵⁹ and Sefer HaChinuch²⁶⁰ write that our faith is founded not on what we perceive with our own eyes, but on the tradition we have received from our forefathers.

When Bnei Yisrael stood at Har Sinai, we were elevated to such an exalted level that we could "see the sounds." This means to say, that we could recognize the veracity of the words we heard, as if we had seen them with our own eyes. At the same time, we could "hear the sights," meaning that this visible, physical world became so distant from our thoughts, that it was as if we had only heard about it, and had never seen it with our own eyes.²⁶¹

With this we can explain an interesting episode related in the Gemara:

R' Yochanan taught that in the future, Hashem will take gems thirty cubits tall and thirty cubits wide, carve from them openings ten cubits wide and twenty tall, and place them by the gates of Yerushalayim.

One of his students mocked this teaching. "Today no gem is even as big as a bird's egg, and in the future such giant gems will be found?" he asked. Later, the student was traveling by boat when he saw in the Heavens a vision of angels carving the giant gems that R' Yochanan had described.

"Who are these for?" he asked.

"In the future, Hashem will place these gems by the gates of Yerushalayim," the angels told him.

The student then returned to R' Yochanan and said, "Teach, Rabbi, teach. I have seen exactly what you described."

"Reika! (empty one)," R' Yochanan scolded him. "Had you not seen it, you would not have believed. You mock the words of the Sages." R' Yochanan then set his eyes upon him, and turned him into a pile of bones.²⁶²

Why did R' Yochanan scold the student only after he returned to verify R' Yochanan's words with his own testimony? Why did he not turn the student into a pile of bones when the student first challenged his teachings?

When the student returned to R' Yochanan, amazed by the sight he had seen, he demonstrated that he valued the vision of his own eyes over the tradition he heard from his rebbi, who based his teachings on pesukim from the Torah. This is what angered R' Yochanan. The student had obviously attained a lofty spiritual level, having been able to converse with angels. Accordingly, he should have been able to "see the voice" of R' Yochanan, accepting his Torah teachings as if he had seen them with his own eyes.

The punishment of being transformed into a pile of bones was middah k'neged middah (in equal and appropriate measure) to his sin. In outward appearance, the human body is no more than a bag of bones, held together by meat and sinews. It is given life by the invisible soul within it. Since the student valued only what was visible to his eyes, he was transformed into a lifeless pile of bones

— all that is visible of man initially. Thus, R' Yochanan called him reika, empty one, as if to say, "Are you empty of the holy soul, which you cannot see? Just as you believe in your own soul, you should believe my words."

שיחת אליהו

רואים את הנשמע ושומעים את הנראה

כתוב בתורה (שמות כ, טו) "וכל העם רואים את הקולות", מבאר רש"י: "רואים את הנשמע". מהו פשר מילים אלו "רואים את הנשמע"? וכי אפשרי הוא לראות דבר הנשמע? במכילתא נוסף גם: "ושומעים את הנראה", כלומר, רואים את הנשמע ושומעים את הנראה. כונת הדברים כך היא: ישנו הבדל גדול עד מאד בין חוש השמיעה ובין חוש הראיה. חוש השמיעה - כשאדם מדבר, האחר שומע אותו. שמיעה במהותה מורכבת כתהליך; אדם שומע מילה, מילה נוספת ועוד אחת. גם המילה עצמה מורכבת מהברות ואותיות. תהליך זה, נעשה בשלבים, את השמיעה לא ניתן להשיג בבת אחת. משום שעצם השמיעה בנויה כאמור מתהליך מתמשך ומורכב - זוהי שמיעה.

לעומת זאת חוש הראיה שונה הוא בתכלית. אדם רואה בבת אחת את המראה כולו, הראיה איננה תהליך הנעשה בשלבים אלא בבת אחת. כאשר רואה אדם דבר, רואה הוא את כולו בבת אחת. אי אפשר לראות בשלבים, עצם חוש הראיה הוא לראות את הדבר כפי שהוא באמת, את כולו. זהו ההבדל בין שמיעה לראיה.

"רואים את הנשמע" - הנהגה של שלמות

מעשה נוכח להבין את הנאמר במעמד הר סיני: "וכל העם רואים את הקולות" - "רואים את הנשמע", פירושו: כל מה שעבר עד עתה בתהליכים ושלבים מרובים, עכשיו, ראו אותו בבת אחת, "רואים את הנשמע", הכל לבש לפתע צורה של שלמות. בשעה שניתנה תורה לכלל ישראל, ראו את מה שען עתה היה בגדר שמיעה.

כל התהליכים שעבר העולם - בבחינה של שמיעה, הפך במעמד הר סיני לחיות בבחינת ראה. "רואים" - את כל התמונה, "רואים" - את המציאות האמתית כמות שהיא. מכאן ואילך "שומעים את הנראה", היינו, מכאן ואילך צריכים אנו להעביר הלאה ע"י שמיעה את אשר ראינו.

ענין זה של "שומעים את הנראה", כלומר, להעביר הלאה לדורות הבאים את אשר ראינו, זו מצוה ממצוות התורה. ומצווה זו מוטלת על האב ועל האם, זו הסיבה שמצוות כיבוד הורים מופיעה בעשרת הדיברות, שהרי לכאורה במה שונה היא משאר המצוות שבתורה, ומדוע מופיעה בעשרת הדיברות. ולפי מה שהתבאר מובן הדבר: תפקיד האב והאם הוא להעביר הלאה את כל התורה כולה ואת מעמד הר סיני באמצעות דיבור ושמיעה, וכל עניין זה מבוסס על "כבד את אביך ואת אמך", כדי שיקבלו הבנים מהם.

[Ramban now offers a very different time frame for our passage:]

What appears sound to me regarding this passage and the chronology of the matter is ... וְהִנָּחוּ בְעֵינֵי כָפְרָשָׁה הַזֹּאת וּבְסִדּוּר הַעֲנִיּוֹן בֵּי יָדָם הָעַם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת ... וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הֲיֵה קֹדֶם מִתֵּן מֹשֶׁה ... that what is recorded in the verses, All the people saw the sounds ... and they said to Moses ..., occurred before the Giving of the Torah, i.e., before the proclamation of the Ten

16

21

R. Tatz

The mystics explain that seeing is much higher than hearing; the next world is a world which is seen, in this world one must hear. The depth of this idea is that this is a world of process, of movement towards. In fact the name ארץ aretz, the land or the world, is based on רץ to run or move, whereas the name שמים, shamayim, Heaven, is based on the word שם, meaning "there". The higher dimension is all "there", no "going towards" is possible there (relatively speaking) because that is the tachlis, that is having arrived! This world is all movement towards, the next is all goal; this world moves through time since it is all process, the next world is beyond time because all is one there.

* * *

This idea is the key which opens some extremely difficult areas. If one understands that what is heard in this world is seen in the world of revelation, perplexing p'sukim (verses) begin to be accessible. "V'ra'u kol basar yachdav ki pi Hashem diber — And all flesh shall see together that Hashem's mouth has spoken". Surely it should state that all flesh shall hear! One does not see speech! But in that world of revelation, one certainly does. What is heard now will be seen then. (And even the "flesh", the lowest

component of the human dimension, will be able to see. And of course yachdav, "together" — unity is a prerequisite.)

An even more striking example than this perplexes many: at the giving of the Torah the Chumash states explicitly "ro'im es ha'kolos" — the Divine shofar sounds at Sinai were seen! Sounds that are visible! But we can approach this remarkable description with our principle. The idea is that at Sinai, Hashem Himself appeared. The higher world, the next world, was manifest right here in this world — this world melted into the higher existence. That is why it states that all the people present died when Hashem spoke (and had to be revived) — they entered the higher world as it became manifest. And that is why it states that when Hashem appeared nothing in the world moved — of course not: when the higher world manifests, when the domain of tachlis, of end-point is revealed, nothing can possibly move, there is nowhere to go! Everything is already there!

Now sound is possible in this world, the world of time and process. But in the higher world sound is not possible, there is no time, no sequence of events one following the next; all is at once. The only modality possible there is seeing. And therefore, when Hashem brought His Presence into contact with the finite world, as it were, when this world was elevated to the level of the next at that indescribable moment at Sinai, only seeing was possible — the shofar sounds were seen! What an exhilaration of understanding the deeper wisdom provides!

ייתכן שמחמת כך מצות כיבוד אב ואם הינה מעשרת הדיברות, משום שעינין מטרותיה היא העתקת התורה הלאה והעברת מעמד הר סיני, שהרי 'חזקה אין אב מנחיל שקר לבנו'. כל ענייני מעמד הר סיני עובר באמצעות אבות לבנים, ולצורך כך אמרה תורה "כבד את אביך ואת אמך", כדי שתקבל מהם ותשמע מהם.

מי שדבוק במעמד הר סיני, לעולם לא יהא לו ספק באמיתות התורה

מעתה, עלינו לברר איזו חשיבות יש בזכירת מעמד הר סיני, עד כדי כך שישנם אזהרות רבות כל כך שנקטה התורה - "השמר" ו"פן" ו"שומר נפשוך" - כאשר הכוונה היא לומר באופן חד וברור, חייך תלויים בכך.

הרמב"ן (הג"ל) עצמו עמד על ענין זה וכך הוא כותב: "והכוונה בזה גדולה מאד. שאם היו דברי תורה באים אצלנו מפי הנביא עליו השלום בלבד אף על פי שנתאמת אצלנו ענין נבואתו באותות ומופתים אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום בזמן מן הזמנים ויצונו בשום הפך מן התורה ונתן אלינו אות או מופת תחיה התורה נסוחה על יד השני או יכנס בלבנו ספק על זה, אבל כשהגיענו ביאור התורה מפי הגבורה לאזנינו ועינינו רואות אין שם אמצעי נכחיש כל חולק וכל מספק ונשקר אותו ולא יועילהו אות ולא יצילהו מידינו

מופת. שאנחנו היודעים ועדים בשקריות ובפחזותו. זה הוא שנאמר במעמד ההוא (יתרו יט) וגם כך יאמינו לעולם. והוא הענין הבא בפרשת כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום וגו' (ראה יג). וכבר באר הרב זה בספר המדע (יסוה"ת פ"ח). והוא יסוד גדול בתורה והיא המניעה הבאה לנו בפסוק פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. והזהיר פן יסורו מן הלב מהיודעים לבנים ולבני בנים לדורות עולם".

מבואר בדברי הרמב"ן כי החשיבות הגדולה של זכירת מעמד הר סיני ענייניו הוא בהירות קבלת התורה. מי שדבוק במעמד הר סיני, מי שחש חיבור פנימי למעמד הר סיני, מי שמרגיש את עצמו חלק ממעמד הר סיני - נמצאת אצלו התורה במדרגה כזו שלעולם אי אפשר להטיל בה ספק, ולא שייך במציאות שיטיל בה משהו ספק. ואפילו יבוא נביא ויתן אות ומופת ויתקיים מופת זה, אם יאמר הוא דבר נגד התורה, נדע בביור כי דבריו הינם שקר. ואם קבלת התורה הייתה מבוססת רק על קבלה ממש רבנו - למרות שנבואת משה התאמתה אצלנו - הייתה זו נבואה נגד נבואה. ואף כי משה נביא גדול יותר, אבל בכל זאת יש כאן נביא נגד נביא, ומצב זה יש בכחו לעורר במישהו איזו שהיא מחשבה על אמיתות התורה.

אבל מעמד הר סיני דרגה אחרת היא לגמרי, מדרגה של "בעינינו ראינו" ו"באזנינו שמענו". זו היא בהירות שאין למעלה ממנה, עד כדי שאדם המתחבר לזה ודבוק במעמד זה, ועיניו וליבו שם כל הימים ולא סר ממנו אף לא לרגע - התורה נמצאת אצלו בדרגת בהירות כזו שלעולם לא יוכל להסתפק במשהו מהתורה. אלא כאילו הוא נמצא שם ורואה בעיניו.

והנה מעמד הר סיני התרחש לפני זמן רב, והידיעה על כך עוברת מאב לבן ומאב לבן במשך דורות, ולכאורה נמצב זה כאשר עובר מאב לבן, מעתה מבוסס הוא על כח הסברה, ולא על כח חוש ראיית המציאות, אלא על סברת 'חזקה אין אב מנחיל שקר לבנו', וא"כ זה הוא כבר כח של שמיעה. ואילו יבוא נביא ויכחיש חלילה דבר מן התורה, הרי שהעומד נגד דבריו היא חזקה זו שאב לבנו אינו משקר, ולכאורה מדוע תהא עדיפה חזקה זו על דברי נביא שמסייע את דבריו בעשיית אות ומופת.

יודעים דברי הרמב"ם באיגרת תימן שכותב" כי כל ענייני מעמד הר סיני, בא באופן זה, בבהירות זו, ובראיה זו, של "רואים את הקולות", בכדי שאם יהיו קשיים וניסיונות לאיש מישראל, יוכל הוא להחזיק מעמד, אבל ללא זה לא יוכל להחזיק מעמד, שרק מכה תוקף העניין האמיתי הזה של מעמד הר סיני, אפשר להאחז ולהחזיק מעמד. אם אדם חי עם זה והוא מחובר לזה, או אז גם אם אירעו לו קשיים, ניסיונות ופיתויי היצר, יוכל הוא להחזיק מעמד, מקיוון שבאופן זה הרי הוא בדרגה של 'באזנינו שמענו ובעינינו ראינו'.

את הבהירות הזו צריכים להעביר הלאה, צריכים להעתיק אותה. ומי שמתחבר לזה, יש לו גם כן את הבהירות הזו הבאה מכה מעמד הר סיני. מי שעיניו ולבו שם כל הימים, ומקיים "השמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב".

בשעת מתן תורה - הגיע העולם לתכליתו

בזמן מתן תורה נעצר כל העולם והפסיק את תנועתו; עוף לא פרח, הים הפסיק מתנועתו, החיות לא אמרו שירה, כל העולם כולו נשתתק. ולכאורה, אם אכן פסקה הבריאה מתנועתה, היינו שהעולם הגיע אל תכליתו ואל מטרתו הסופית ומשום כך נעצר הכל.

והאמת היא שאכן כך הוא. כתוב (בראשית א, לא): "ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי" - "מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו" (שבת פ"ח א), "יום השישי" ו' בסיון, הוא תכלית העולם, בעבור רגע זה נברא כל העולם. לכן כשהגיע הרגע הזה, עצר העולם מתנועה, אין לו עוד לאן ללכת, אין לו להיכן לנוע, אין לו צורך להתקדם יותר, העולם השיג את תכליתו והגיע אל המציאות האמתית שלו.

במשך העת עד שהגיע העולם אל תכליתו, עבר הוא תהליכים רבים, תנועות רבות והרבה שלבים; תחילת הבריאה, כל הזוויות הראשונים עד האבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, שבטים, מצרים, גלות מצרים, יציאת מצרים, כל כך הרבה שלבים ותנועות, עד שהגיע אל תכליתו.

24 שיה חיים

א. המורא מהקולות שנאמר עליהם בפרשה דגן והמורא מהקולות שנאמר עליהם בפרשת ואתחנן, האם עוסקים בענין אחד?

הנה מצינו בראשונים שנחלקו, האם הקולות ששמעו העם בעת מעמד הר סיני היו קולות של עשרת הדברות או קודם שנאמרו עשרת הדברות, דמפשות לשון הקרא שנאמר לאחר עשרת הדברות דכתיב "וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפר ואת ההור עשן" משמע דמיירי בקולות שיצאו מפי הגבורה בעשרת הדברות, וכן פירשו רש"י וזאבן עזרא. ונמצא לפי זה שמה שדרשו חז"ל על האימה היראה הרתת והזיעה הגדולים שהיו בעת מעמד הר סיני [ראה ברכות כ"ב ע"א], דכוונתם לקולות שבקעו מפי הגבורה בעשרת הדברות גופא, ומחמת היראה והאימה הפצירו ישראל במשה שהוא ימשיך לומר להם את עשרת הדברות ולא ה' וכדכתיב (כ"ט ט"ו) "ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות".

25 ע"פ 3-5 כ"ו

לג. יש להבין את מהות ה"קולות" שראו בני ישראל בשעת המעמד, שהרי כיצד שייד בקול בחינת "ראיה", ומה איפוא פשר הכתוב "וכל העם רואים את הקולות".

וביאור הדברים נראה על פי מאמר הכתוב בפרשת ואתחנן (דברים ה, ט) "את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף". ובפירושו "ולא יסף" איתא במדרש (שמו"ר כה, ו) "ר' יוחנן אמר קול אחד נחלק לוי קולות והם נחלקו לשבעים לשון" ר"ש בן לקיש אמר שממנו נתנבאו כל הנביאים שעמדו. רבנן אמרי שלא היה לו בת קולי. ועייש בסמוך (כ"ט ט) שהוסיפו בביאור דברי רבנן "אמר רשב"ל מהו ולא יסף, אלא כשהאדם קורא לחברו יש לקולו בת קול, והקול שהיה יוצא מפי הקב"ה לא היה לו בת קולי. ולכאורה לא מובן מה הרבנות שלקול ה' בהר סיני לא היה "בת קולי". וביותר יש לדקדק, לאחר שהכתוב הולך ומונה את נפלאות התגלות ה' בהר סיני שדיבר ה' מתוך הענן והערפל ושהיה הדיבור בקול גדול, מסיים "ולא יסף", והיינו שלא היה לקול בת קול. ויש להבין מה התוספת והחידוש שיש בחשיבות הקול שלא יסף לעומת נפלאות הקול שמוזכר המדרש קודם לכן.

ונראה שבאו חז"ל לומר שהכתוב "לא יסף" בא ללמדנו שקול ה' בהר סיני לא היה קול ככל הקולות הטבעיים המוכרים לנו. כי לכל הקולות הטבעיים יש חד חוזר הנקרא "בת קול", ברם קול ה' היה קול על טבעי, כלומר, אור התגלות השייך כענין דרך מראה הנבואה, ונקרא בשם "קולי" כי כמו שעל ידי הקול הטבעי מוטרם ומעבירים מידע בין אדם לחברו כך בקול ה' קיבלנו בסיני את התורה [וכפי שיבאר להלן], והתגלות זו שנגלה אלינו הקב"ה במתן התורה נקראה "קולי".

וזהו ביאור דברי הכתוב "רואים את הקולות" - מכיון שבקול זה שאינו "קול טבעי" אלא כעין התגלות ודרגה נבואית שפיר שיך "רואים" ובחינת ראייה כעין הנבואה הנגלית במראה. וענין זה נשמע מהדגשת הפסוק "קול גדול ולא יסף", שהקולות שהיו בהר סיני היו קולות על טבעיים נבואיים ללא חד חוזר, וכן מבואר להדיא בספר נפש החיים (שער ג, פרק יא) בביאור דברי חז"ל [במכילתא] שבמעמד הר סיני יהיו בני ישראל רואים את הנשמע ושומעים את הנראה, וכתב שם בהגה"ה: "ורוצה לומר, שכל כך נתבטלו מהם אז כל כוחות הגשמיות ונדודך השגתם מאוד עד שכל מציאות עניני המוחשים הגשמיים שהיו תחילת רואים אותם ראייה חושית עתה נתבטלו אצלם מראותם בחוש ראותם

והתבונן בהם כלל, עד שדרך משל, אם היה רוצה מי להבינם עניני המוחשים הגשמיים, היה צריך לספר להם להשמיעם לשמע אוזן שינשם במציאות ותעניינם הרותמים שתחילה היה צריך להבינם עינים לשמע אוזן, עתה ראוים בחוש ראותם ונפלאות השגתם" עכ"ל³⁵.

* ובאמת ב"בבול ח"י" שנגלה בהר סיני נכללה כל התורה כולה, כדברי ר"ש בן לקיש במדרש שהבאנו ש"מקול זה נתנבאו כל הנביאים שעמדו לישראל", וכמו שהוסיפו (שם) "אמר ר' יצחק מה שהנביאים עתידים להתנבאות בכל דור ודור קבלו מהר סיני וכו', ולא כל הנביאים בלבד קיבלו מסיני נבואתם אלא אף החכמים העומדים בכל דור ודור כאו"י קיבל את שלו מסיני וכח"י "את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם קול גדול ולא יסף"³⁶. וביותר מופלא שבעצמותו של הקול נכתבו הלוחות, וכמו שכתב בתרגום יונתן עה"פ הני"ל "קל רב דלא פסיק והוה קל דבירא מתכתיב על תרין לוחי".

נוסף לזה מצינו שגם כל שורש כל הנמצאים בבריאה טבעים והווייתם, וכן כל החכמות והמדעים שבעולם, הכל נלמד מהתורה, כמו שכתב הרמב"ן בהקדמה לפירושו על התורה, וז"ל: "ושלמה המלך ע"ה שנתן לו האלקים חכמה ומדע, הכל מהתורה היה לו וממנה למד, עד שידע סוד כל התולדות ואפילו כוחות העשבים וסגולתם וכו' וקביעות הכוכבים, לחות הבהמות וחמת החיות, תוקף הרוחות ומחשבות האדם, יחסי האילנות וכוחות השורשים, כל דבר מכוסה ומגולה, כל זה ידע בתורה, והכל מצא בה בפירושה בדקדוקיה באותיותיה ובקוצייה", עייש היטב כל דבריו. נמצא מעתה שמקול ה' בהר סיני נכתבו לוחות הברית וממנו נתנבאו כל הנביאים שעמדו לישראל ונסתעפה כל התורה כולה, ואף כל החכמות שנלמדים מהתורה - שורשם בהתגלות קול ה' בסיני שבו ניתנה התורה.

27

אחרית כל אלו הדברים, וידעו עומק עצתו יתברך והנבראים הגדולים שברא לכבודו וכו', וכאן ראו גודל התורה והמצות, מה ענינם ואיך הם פועלים הפעולות הגדולות בכל הבריאה". והוסיף שם הרמח"ל: "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד (דברים ד, לה), כי הקב"ה הראה להם כל המציאות ועל מה הוא עומד, וידעו בבירור שהוא לבדו המנהיג וכו', כי זה מה שיודעים ישראל שאין שאר האומות יודעים כלל³⁷, עייש כל דבריו הנפלאים. ויתכן שזוהו ביאור דברי המדרש (שיר ה, ט) "כשנתן הקב"ה את התורה בקולי ישראל פלאי פלאים". והיינו שבהתגלות ה' בקולו במעמד הר סיני השיגו ישראל השגות עילאיות בסוד דרכי הנהגת הקב"ה בבריאה, השגות שהשיגו רק בשעת המעמד והתגלות. ועיי בפרשת ואתחנן מאמר "זכירת מעמד הר סיני" במה שהרחבנו בביאור הדברים. ולעיל [אות ג] נתבאר לפי האמור כאן שקול ה' היה התגלות נבואית לתרץ קושיות האבן עזרא בפרשת עשרת הדברות.

28 תעה תורת יהוה חסד

בזוהר הקדוש (ח"ב, ק"ג): ביארו את הפסוק, "והמכתב, מכתב אלוקים" היינו, שהלוחות נכתבו אש שחורה על אש לבנה.

האש השחורה, הכל מבינים שזוהו הכתב. הדיו! אבל אש לבנה על שום מה?

מבאר רבי נתן גשטטנר זצ"ל - האש הלבנה זהו הגויל, אש זו היא הקלף!

אולם ברור, שאם הקלף מכונה "אש לבנה", ודאי שהוא חשוב יותר וקדוש יותר מהאותיות עצמן! ובאמת ההלכה קובעת שיש קדושה גם לגויל עצמו, ואכן, הרואה ס"ת שנסרף, רח"ל, קורע שתי קריעות, אחת על האותיות, ואחת על הקלף!

אבל מדוע הקלף חשוב יותר? מפני מה הוא הנקרא אש לבנה, ובמה חשיבותו יותר מהדיו - האש השחורה?

כיון שהאש השחורה, האותיות - הם פשט דברי התורה! אבל האש הלבנה, הגויל - הם סודות התורה!

שכן, מסביב לכל אות ואות בספר תורה, מסביב לדיו שכתב את האות שהוא פשט התורה, יש קלף ריק, ובקלף נמצאים סודות התורה!

ולפי זה תיושב היטב תמיהה עצומה, מפני מה בהגדה של פסח אנו אומרים "שני לוחות הברית", "ועשרה דבריא", אף על פי שלכאורה הם בדיוק אותו

הדבר? אלא יש לומר שאנו מדברים על שני דברים שונים זה מזה: על הלוחות שהם סוד התורה! ועל עשרת הדברות הלא הם פשט התורה!

Saw the thunder. Rashi comments that they actually saw what was meant to be heard, truly a unique and miraculous experience. This follows R' Akiva in the Midrash, who states that the people saw the words of fire shoot from before Hashem as they were etched on the Tablets of the Law

According to the Zohar, during the Revelation the words of the Ten Commandments were perceived by the Children of Israel in dazzling clarity, as one seeing what he ordinarily hears. Approaching the moment of the Revelation, they had been elevated to a state of moral purity and were masters over sin, similar to Adam in Paradise. They had been cleansed of the "serpent's venom" (commentary to 19:11) and their souls were bathed in the celestial light of Creation (see the commentary to Genesis 3:21). In such brilliant light, all shadows disappear, and obscure parts of the Divine Words became totally clear. The Zohar adds that this radiant clarity will not recur until the Messianic era: then they shall see, eye to eye, Hashem returning to Zion (Isaiah 52:8).

חובה שיחיה קלף מסביב לכל אות ואות

והנה, בשעת מתן תורה, מפורש בתורה שעם ישראל לא קיבלו את התורה על גוויל, אלא רק שמעו בעל פה. ואם כן קשה, איזה קלף היה? איזו אש שחורה היתה כאן על גבי אש לבנה?

יתר על כן קשה, שהרי משה רבינו הוריד את הלוחות כשירד מן השמים, ואם כן, אף כשקיבלו את התורה בכתב היה זה על גבי הלוחות ולא בכתב של אש?

מבאר היעב"ץ (בספר תורת חסד) שזהו שנאמר: "וכל העם רואים את הקולות" עם ישראל ראו ממש את הדיברות, את האותיות א, נ, כ, י, בתוך האש! ואכן, ב"ז בתמוז הוריד משה את התורה כתובה על הלוחות, אבל בז' בסיון, יום מתן תורה, במעמד הר סיני לא היו לוחות כלל וכלל!

ומה ראו בני ישראל? ראו אש שחורה על גבי אש לבנה! שנאמר: "קול ה' חוצב להבות אש". ועל כן בחומש דברים (ה') כתוב: "ותמונה אינכם רואים - זולתי קול!" כלומר: אתם רואים בעיניכם אך ורק את הקולות, את האש השחורה על גבי האש לבנה, את התורה שבכתב ביחד עם סודות התורה!

ומכאן התבאר להפליא על שום מה היו צריכים לנס שכזה - לראות את הקולות: למען יוכלו להשיג את סודות התורה! את האש הלבנה!

ומעתה ניתן להבין ביתר שאת הלכה מעניינת מאוד: בהלכות סת"ם מפורש, שאם ישנן שתי אותיות הנוגעות זו בזו כל ספר התורה פסול, וכן בתפילין ובמזוזות.

ומדוע אסור שיענו אותיות זו בזו?

כיון שצריך שכל אות ואות תהיה מוקפת גוויל, ולא שתגע באות אחרת, ואפילו נגיעה קלה ביותר!

וזאת כיון שהגויל, הוא המקום של סודות התורה. ולכן מסביב לכל אות ואות, מסביב לפשט התורה - צריך שיהיה מקום לגויל, מקום לסודות התורה!

ועל פי זה תיושב קושיא חמורה, שהקשה הפני יהושע (קידושין דף ל.) על מה שאמרו חז"ל, שהמילה ישראל היא בראשי תיבות יש שישים ריבוא אותיות לתורה, וזו פליאה עצומה, שהרי אם נספור את מילות התורה נגלה שקיימות רק קצת יותר משלוש מאות אלף אותיות ותו לא?

מתרץ האמרי אמת (וארא תרצ"ב): אכן יש רק שלוש מאות אלף אותיות. אבל מסביב לכל אות ואות יש גם סוד, וכיון שצריך למנות גם את הפשט וגם את הסוד, יחדיו יוצאים שישים ריבוא אותיות!

30 טעם פרשת יתרו ודעת קלה

ונראה דבשעת מתן תורה כשפסקה זוהמא והגיעו לשיא פסגת המדרגות. כשיצא קול ה' בכח ובהדר, היה זה כעין הבל קול ונשאר קיים, והכירו בני ישראל גם בהבל הקול שהוא אמרות ה', והיינו "יכל העם רואים את הקולות" שהכירו כראיית גלי הקול, קול ה' ית"ש. שא"א לראות היום בעינינו. ונראה לפי זה שדברות ה' אמרות שהורות נשאר עמנו קיים בעולם הזה ואין באפשרותנו כעוה"ר לראותם, ובעת שנשוב כתשובה שלמה ויתן בלבנו בינה יתירה, נראה את גלי הקול. ונבין פירונו. כשמיעה ממש, והיינו "קול ה' בכח" שקול ה' יישא עמנו לנצח, (ובשם הגה"ק בעל חידושי הרי"ם אומרים שהצורך כראיית הקולות היה שבלא

זה כשהיו שומעים "לא" תגנוב היו מפרשים "לו" תגנוב, והיינו שלשמו ית' מותר אפי' לגנוב, ולכן הוצרכו לראות הקולות ככתבתם ממש).

קב שופרות / אמרו לפני מלכיות

נסתרים הם מהעינים ואפשר רק לשומעם (תורת יפה פ' יתרו), וזכו לראותם נרשמים באויר בין שמים וארץ (פ' התורה לבעלי התוס'), ואף הסומין נתרפאן והתחילו לראות (מדרש). ובפרט אלו שהיו סומין ברחמינות מלראות אור האמת והשגחתו ית', נתרפאו וזכו לראות אור האמת והשגחתו ית' (תורת אמת - לובלין שבועות תרל"ד). גם זכו לראות עין בעין זיו יקר אדונם כביכול (וזה"ק ח"ב צ"ג), וכן בכל קול וקול יכלו לראות כל הגנוזות וכל הנסתרות וכל הדברות שיבואו עד מלך המשיח, עד שכל אחד מישראל ראה יותר ממה שראה יחזקאל הנביא, ויותר ממה שראו ישראל על הים, כי גופם היו מצוחצחים כצחות מלאכים העליונים (וזה"ק ח"ב דף פ"א, פ"ב, וצ"ד), ואף זכו לראות ולהשיג יותר נעלה בקורש ממלאכים העליונים (העמק דבר פ' יתרו).

וזאת הליפידים - קודם מ"ת ראו רק בחי' קולות וברקים, דהיינו אך המאיר ונוצץ לרגע ומיד נעלם כברק, אבל אחר קבלת התורה זכו גם לבחי' "לפידים" שהוא אור המתקיים כמו לפידים שיש להאור אחיה בשמן ופתלים, ואינו נכבה מיד (דברי שמואל פ' יתרו), ואת קול השופר - ראו איך שקול השופר היה מחיה מתים (תריגס ינתן), ואת ההר עשן - העשן הזה היה לנקר עיני אומות העולם שהיו נתנים עין הרע ע"י קנאתם ושנאתם לישראל, לכן ניקר העשן את עיניהם שלא יוכלו לראות ולא לקרנג (חי' הרי"ב, שבועות). וירא העם - ע"י שנתגלה לישראל אור הגנוז, נתגלה לכל אחד מהם את עצם נפשו וקדושתו ורוממותו וצורתו החקוקה למעלה, עד שנתפעלו מאד איך שהם בעולם השפל וצורתם חקוקה למעלה, ויצאה נשמתם מרוב דביקות אהבה לה' (שפת אמת שבועות תרל"ט), ועל אותה שעה אמר עליהם הקב"ה (שיר השירים ב, יד) כי קולך ערב ומראך נאה (מדר' שה"ש ב, יד).

33 פרשת יתרו שפתי דעת

על הפסוק (שמות כ, טו) "וכל העם רואים את הקולות", כתב רש"י "רואין את הנשמע". ה'שפת אמת' מבאר את הדברים על פי פנימיות. כידוע, בכל חי נברא וקיים, יש את נקודת הרצון האלוקי המחיה אותו ומעניקה לו קיום. נקודה זו, הגם שהיא קיימת בכל נברא, מוסתרת היא מעין כל חי וצריכין עבודה רבה לחשפה למעלה מכל הבריות הוא איש ישראל, שאצלו חלק הנשמה הפנימית היא חלק אלוה ממעל ממש, עצם חשיפת הנקודה האלוקית, מכריחה את האדם לאמונה ונוטלת ממנו את היכולת לחטוא. במעמד הר סיני, התגלה הבורא יתברך לכל אחד

בתוכי תוכו. כל איש ישראל ראה את הנקודה האלוקית שבתוכו הוא. הם ראו וזנכחו, ש"אנכי ה' אלהיך". הם ראו את שורש האלוקות שבהם פנימה, וממילא לא נדרשה מהם אמונה בנכונות הדברות כי היתה להם ידיעה בהן. וזה הוא שאומר הכתוב "רואים את הקולות". אותו קול שבדרך כלל כששומעים אותו צריכים להאמין לו, כי הקול אינו מראה את הדברים רק מספר אודותיהם, כאן במקרה דנו, הם ראו את הדברים עצמם ולא רק שמעו לקולם. הם ראו את הנשמע דייקא.

ומוסיף ה'שפת אמת' וכותב כי לא חידוש הוא, שהרי "כך הוא כאשר ה' דובר ודוק והבן היטב.

והחזק מן הפשוט ב"וכל העם רואים את הקולות" (שמות כ, טו), שפרש"י שראו את הנשמע, עוד ירמו לנו כנ"ל, שכיון שפסקה זוהמתן ונתעלו ונתקדשו ישראל כ"כ, נתהפכו לאותיות של מעלה, מדבר ד' שדיבר אליהן בקבלת התורה, כל אחד כפי שורשו. ובהצטרף כל ישראל יחד ונצטרפו האותיות לדבור, ראו את הקולות שדיבר ד', היינו בהישראל ראו, וזה ו"כל העם רואים את הקולות", וכל העם יחד ראו, ע"י שנצטרפו יחד מאותיות לדבור. והם חשבו שהם בעצמם יתבטלו לגמרי ותחתיהם יתגלו אותיות של מעלה, ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה", לא שיהיו רואים את הקולות שאנחנו נתבטל, רק ונשמעה, ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות, כנ"ל, שלא נתבטל לגמרי. ויאמר משה אל תראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים, כפרש"י, להרים אתכם, ולא שאתם תתבטלו ואותיות של מעלה יבאו ותחתיהם, רק שאתם תתעלו ותתהוו לאותיות של מעלה, כנ"ל.

ת 35 אסופת שמות מערכות

ג. רואים את הנשמע

ונבאן הדברים מעתה, שעל כן חייבת תורה להתקבל, דוקא במהלך נסי זה של "רואים את הקולות". שאין היא יכולה להימסר באמצעות מראה מחזה נבואה לבדו, כי אז היא תהא חסרה את הבהירות הראויה. וזוהי בדקדוק מעלת חמשה חומשי תורה, על שאר כל דברי נבואה ורוח הקודש. אין כאן משל ומחזה, אלא הדברים מפורשים, ברורים ובהירים כהויותם. ויחד עם זאת, אי אפשר שתורה תהא מתקבלת רק דרך שמועה, כי אז תהא צריכה בהכרח, לעבור את צינוורת המקבלים, ותיאבד מקוריותה המדוקדקת. ולפיכך הכרח היה, שתורה תילמד דוקא בדרך ייחודית זו, של "רואים [את] הנשמע, ושומעים [את] הנראה". זהו האופן היחיד, שהשמועה תושג בכל מלוא עוצמת ותוקף עמקותה, ועם זאת, בצורתה המדוקדקת המקורית, ללא שום זיופים וטיות.

35-b ערבין ונתפסין - ר' רי"ם

ישראל שבאותו דור אכן עמדו על הגובה הרוחני הנשגב, הכריזו "נעשה ונשמע", וקלטו לקרבם היטב את הקולות והברקים שהיו באורנו מעמד. אולם הדי אותם הקולות עדיין מהדהדים באוזנינו. ה"שפת אמת" היה מפרש את הכתוב (שמות כ, טו): "וכל העם רואים את הקולות", שממשמע שנאמר "רואים" בלשון הזרה, מסתבר שהקולות הללו עדיין יכולים להשמע גם היום. האתגר הניצב בכל עת לפנינו הוא להאזין ולקלוט את דבר ה' המהודר בכוח. הקולות עדיין מושמעים מהר סיני, ובכל זמן הנביא פונה בשם ה' גם אלינו בבקשה (ישעיה נה, א): "שמעו ותחי נפשכם"

לח 36 גור פרשת ואתחנן אריה

שקולו חזק וקיים לעולם. ואם תאמר אם פירושו שקול של הקדוש ברוך הוא שהיה בהר סיני אותו קול חזק וקיים לעולם למה צריך לקול זה ואם בא להגיד שקולו חזק כשירצה לדבר לא שייך בוה ולא יספ דמשמע אותו הקול לא יספ יש לומר דקולו של הקדוש ברוך הוא לא בא בשביל תנועת הפה דנאמר בוה שהיה באותה שעה ולא אחר כך אלא קולו של הקדוש ברוך הוא הוא השפעת התורה מאתו והוא יתברך נקרא מקור חיים המשפיע תמיד רק באותה שעה אונים כרה לישראל כדי לקבל השפע של הדבור עד שהיו כולם במדריגות הנביאים אבל קולו של הקדוש ברוך הוא משפיע מאתו החכמה תמיד זה ולא יספ כי אצלו אין שנוי רק השנוי מצד המקבלים והוא יתברך משפיע תמיד ולפיכך קולו חזק לעולם.

(רש"י) ומתוך מדרגה גבוה ביותר של אהבת ה' ויראתו נעשו במלים ומבטולים לה, עד שיצאה נשמתם מכלי הגוף ממש (ישם ישראל שבעות אות ט, ועי' תניא באנה"ק פרק י'), ובאותה שעה שלח הקב"ה מלאכי השרת לסייע אותן ולהחזירן לחיותם (שם), ואף הקב"ה עצמו סייע להם כדכתיב (שה"ש ב, ו) שמאלו תחת לראשי זימינו תחבקני - (מכילתא פ"ט).

ובאין אפשר לבקש במחשבה, שגם אנו נזכה להתקדש בכל איברינו, ולהשיג השגות רוחניות, ואור התורה הק, וקירבת השכינה, ובפרט באמירת וכל העם רואים את הקולות - בלשון הוה, שפירושו בספרים הק' דזה קאי על כל הדורות ומתקיים עד היום (עי' פרי צדק שבעות אות ט, ותורת אמת - לובלין שבעות תרל"ד), שכל מה שישראל רואים ומשגיגים בכל דור ודור, הכל מאותן הקולות (שפת אמת שבעות תרל"ז), יש לבקש שאכן נזכה בשנה זו לכל ההשפעות האלו, וכמו במ"ת יאירו גם היום עינינו לראות אור האמת, ודרך האמת בעבודת ה', והבנה האמיתית בתורה הק' ובחידושי תורה, והטוב האמיתי שבכל אחד מישראל ושבתוכינו, ובפרט הטוב ואהבה והחסד האמיתי שיש להקב"ה אלינו, ונזכה לראות השגחתו ית' עלינו בכל פרט ופרט, אשר כל זה נפעל אז לדורי דורות בלי הפסק (עי' תורת אמת - לובלין שבעות תרל"ד), וכן יש לבקש שנוכה לעריבות ומתיקות ותענוג והנאה בדברי תורה, כמו שהיה בקבלת התורה, כדפירש בהדר זקנים (פ' יתרו) ד"רואים" הוא מלשון הנאה שבני" נהנו משמיעת הקולות, וכמו שאמר הרה"ק מבארדימשוב זי"ע שכל הריחות מוגן עדין היו פחותים כנגד התענוג שהיה לישראל בעת קבלת התורה (אור הגנוז, שבעות, ועי' מדרש תנחומא ר"פ דברים), ועל זה יש לבקש ולהתחנן שכן נזכה גם אנו לתענוג נפלא והשקות עצומה בעסקינו בתורה הק', בבחי' "הוערב" נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו, שנגיש איך שהתורה מתוקה מרבש ונלפת צופים, וכל הפצ' לא ישו בה, ובאמירת "ואת הלפידים" יש לבקש שנוכה גם לבחי' "לפידים" שהאור וההתעוררות והתענוג הנ"ל יתקיים אצלנו לאורך זמן ולא יכבה מיד, ועי"ז נוכל להשאיר תמיד דבוקים בה' ובתורתו מתוך אהבה גדולה והתקרבות תמידית.

דרש משה על התנו

Rashi comments on this verse that at the time of the Revelation the people "saw that which is audible, which is impossible to see elsewhere." For what purpose did Hashem perform this seemingly unnecessary miracle? Hashem wished to teach the Bnei Yisrael an important lesson in how properly approach Torah study. It is not sufficient for a person to have superficial understanding of the Torah. Rather a person must strive, using all of his energies and intellectual abilities, to understand the sons of the Torah clearly — as if they were spelled out to him in front

of his very eyes. The common ability to hear thunder represents a simple level of understanding, the miraculous ability to actually see thunder — that represents the level of understanding for which we must reach. While this should be the goal for anyone involved in Torah study, it is especially necessary for those whose responsibility it is to teach others. Parents who must teach their children, Rabbanim who must judge and lead their congregations — if they will themselves reach this high level of clarity, they will then be able to give their knowledge over to others in an equally clear manner.